

Keleti Ágnes tornaterem

Október 7-től a 95 éves, ötszörös olimpiai bajnok magyar tornász, holokauszt túlélő Keleti Ágnes nevét viseli a Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnázium tornaterme.

A névadó ünnepségen beszédet mondott Heisler András, a Mazsihisz elnöke; Jusztin Ádám, a Maccabi VAC elnöke; Verő Tamás rabbi; valamint tornabemutatót tartottak az MTK fiatal sportolói is. Mostantól pedig már két kimagasló személyiség neve díszel az intézményben. A névadó, egykori nagy tiszteletben álló rabbi Scheiber Sándoré, valamint a nagyszerű sportolóé Keleti Ágnesé.

Ági nénivel volt szerencsém találkozni még 1993-ban Izraelben, a Maccabi Játékokon, ahogy látom, nem változott sokat: rendre mosolyog, jókedvű és mindenkire van egy kedves, egy biztató szava. A gyerekek akkor is imádták, és csodálták, hogy bár hetven múlt, könnyedén megy le spárgába – is! Most, majd 2,5 évtizeddel később is áhítással nézték a kicsik a legendás sportlónőt.

Keleti Ágnes ötszörös olimpiai bajnok tornász, a Nemzet Sportolója. A magyar tornasport legeredményesebb versenyzője, 46 alkalommal nyert magyar bajnokságot, hét-

szeres csapatbajnok. Helsinkiben (1952), egy, míg Melbourne-ben (1956) négy olimpiai aranyérmét (talaj, gerenda, felemás korlát, és kéziszersz gyakorlat) szerzett. Ezzel egy adott olimpián is ő a legsikeresebb magyar sportoló, miként ő a legidősebb magyar olimpiai bajnok.

Szentgyörgyi Ákos, a Dohány zsinagóga honlapjának és facebook oldalának szerkesztője remek képeket készített az eseményen, melyeket nézzenek meg a BZSH facebook oldalán: https://www.facebook.com/pg/bzsh.hu/photos/?tab=album&album_id=654395468056623

Elkészült az új tábla

Egyrészt szomorú, másrészt örömteli, hogy betelt mindkét tábla a Jährzeit-falon. Szomorú, hiszen azt jelenti, sok-sok eltávozott szerettünkre kell emlékezni. Örömteli, mert bizonyítja, jó ötlet volt, illetve így sokan állíthattak emléket elhunyt hozzátartozóiknak. A körzet vezetése a jelentős igényt figyelembe véve úgy döntött, újabb táblát állít a Dohány utcai zsinagógában. Az új táblát, a kis névtáblákkal, illetve a gyertyákkal a Zsidó Kulturális Fesztiválra átadták, így a fesztivál látogatói már megtekinthették azt a zsinagóga bejáratánál. Aki korábban elmulasztott jelentkezni, s most úgy gondolja, ily módon emlékezze elhunyt családtagjára, még nem késő el, és pótolhatja.

Jelentkezni a templomkörzetben Fülöp Ildinél lehet.

Fotók: Szentgyörgyi Ákos

Jährzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jährzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajs 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. A Jährzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jährzeitje.

Gárdonyi Tiborné Sattler Magda	november 2.	Kalina Vera	november 13.	Birnbaum Sándor	november 22.
Bíró Imre Sándor	november 4.	Tímár Károly	november 14.	Schein Ágnes	november 24.
Schwartz Olga	november 6.	Wizner Sándor	november 16.	Gyarmati Hoffmann Livia	november 27.
Reichental Jakabné	november 8.	Irin Izrael	november 19.		
Sömjén Ferencné	november 9.	Silberer Emma	november 21.		

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Várkonyi Tibor és Dési János írása (5. és 8. oldal)

Hajrá Mama(net)! (11. oldal)

Keleti Ágnes tornaterem

(12. oldal)

Dr. Frólich Róbert rovata

Mivel tudom alátámasztani véleményemet? Rabbiként nem fordulhatok máséhoz, mint a halácha mestereihez, a rabbik évezredes tudományához. Köves maga is Purim történetéhez hasonlítja Auschwitzot. Induljunk ki mi is ebből. Purim antihőse Hámán, az amalekita. Amalék népe a gonosz szinonimájává vált a zsidóságban, minden korban és helyen az ellenünk támadókat Amalék utódának nevezik. (Nota bene, mivel ma e nép nem létezik, egyes modern kommentátorok a külső ellenség helyett a bennünk lévő negatívumokat említik Amalékként. E gondolatból hosszas erkölcsi következtetéseket vonnak le.) Lássuk, mit mond a halácha az emlékezés és a legitimitás érvényességéről.

Rabbi Jehuda így mondta: három parancsolat lépett érvénybe, mikor Izrael elfoglalta az országot: királyt kellett állítani, el kellett pusztítani Amalék ivadékát és fel kellett építeni a Szentélyt. Vannak, akik szerint az emlékezés és a vörös tehén szakasza olvasási kötelezettségét a Tórából vezetik le, hiszen azokról a helyekről, ahol

Elhalványul-e Auschwitz?

Köves Slómó blogján megjelent egy írás, melyben a szerző, az EMIH vezető rabbija Auschwitzot, mint a modern zsidóság mai legitimizációs bázisát veszi górcső alá. Leírja, hogy Auschwitz, az idő előrehaladta folytán elhalványul, emléke „Nem része az újabban született generációk személyes neurózisának”. Konklúziójában kifejti, hogy ami legitimitásunkat adhatja, egyedül a Tóra. Noha végkövetkeztetésével, mint hívő zsidó, mélyen egyetértek, premisszáját hamisnak, tévesnek, megalapozatlannak tartom. Teszem ezt, mint hívő zsidó, mint rabbi.

nincs minján, ezeken a szombaton kötelesek olyan helyre menni, ahol van, hogy meghallgassák e részeket, melyek tórai szövegek. Tevőleges parancsolat elpusztítani Amalék emlékét, mert írva van: „töröld el Amalék emlékét”. Ugyancsak tevőleges parancs állandóan emlékezni gonosz tetteire... mert tilos elfeledni szívből jövő gyűlölködését.

Köves így ír: „Csak hogy az idő feltartóztatatlanul múlik! Auschwitz emléke halványul. A személyes trauma, a személyes érintettség fakul, a személyes emlékezet kulturális, majd történelmi emlékezzé válik. Szép lassan Auschwitz elveszti központi szimbolikus, kulturális, legitimizációs, történelmi formáló szerepét.”

Az idő valóban múlik. A zsidóság a szárnyaló idő ellenére a mai napig híven őrzi traumáinak és örömeinek emlékét. Elegendő itt a már említett Purim mellett csupán Tisó BőÁvra, a két jeruzsálemi Szentély pusztulásának mai napig gyásszal övezett emléknapijára utalni. Többek között e közös történelmi emlékezet tart meg bennünket. Meddig kell emlékezni?

Rabbi Mose ben Jáákov Széfer Micvot Gádol c. munkájában, a tiltó parancsolatokat felsoroló részben azt írja, (Amalék emlékének eltörlése F.R.) a honfoglalástól a Messiás eljöveteleig érvényben van... A Bölcsék szavai szerint nem fogunk megemlékezni az egyiptomi kivonulásról a Messiás eljövetele után, de a Pészách parancsa, a mácá (kötelezettsége F.R.) és a chámec megvonása nem szűnik meg.

Az Exodus tényére, ha nem is emlékezünk majd kötelességszerűen, de az Exodus folyamánként életbe lépett törvények örök életűek lesznek.

Az évezredek átívelő, az örökkévalóságig tartó emlékezés fentiek szerint haláchikus parancs. Az elkövetkezőkben látni fogjuk, hogy az öröm emléket miképp őrzi a zsidóság.

Izrael népének első nagy szabadságmélménye vitathatatlanul az egyiptomi kivonulás volt.

Mózes V. könyve 16. fejezet 3. versében áll: Emlékezz meg az Egyiptomból való kijövedeleddről életed minden napján!

A zsidó ember kötelezettsége, hogy emlékezetébe idézze azt a jót, ami őseivel történt, s így saját életére is vonatkoztassa a reménységet. A rosszra és a jóra egyaránt emlékezni kell, a Tóra útmutatása alapján: Mózes V. könyve 6 fejezet 21 ver-

sében áll: Szolgái voltunk Fáraónak Egyiptomban, de kivetett bennünket I.ten Egyiptomból erős kézzel. A szolgaság megaláztatásaira és a szabadság eufóriájára egyaránt emlékeznünk kell. A Midrás, a zsidó legendairodalom számtalan történettel színezi ki a szolgaságot, melyből kiviláglik, hogy az egyiptomiak célja a zsidók elpusztítása volt. Igaz, a Tóra is kimondja ezt. Mózes II. könyve 1. fejezet 16. versében áll: És mondta (Fáraó a bábáknak F.R.): mikor szülnék a héber nők, tekintetek a szülőkőre: ha fiú, öljétek meg, ha lány, hagyjátok életben. Ugyane fejezet 22. verse így ír: És megparancsolta Fáraó egész népének, mondván: minden születendő fiúgyermeket vessetek a folyóba, de a lányokat hagyjátok életben.

Nem erőltetett a párhuzam Egyiptom és az Exodus örök emléke, valamint a náci-nyilas terror szolgasága és a szovjet-amerikai felszabadítás katarzisa között e mondatok tükrében.

A Talmud Pszáchim traktátus 116b lapján olvassuk: Minden nemzedékben köteles az ember úgy tekintenie magát, mint aki személyesen vonult ki Egyiptomból.

A Talmud másképpen fogalmaz, mint a fent idézett Mose ben Jáákov, de ugyanaz a cél vezérli: örök időnkig való emlékezés.

Még egy, látszólag nem idevágó gondolat. A Harmadik Szentélybeli I.tenzolgálat majdani legitimitását többek között az adja, hogy évezredek alatt sem felejtettük el a régi rítust. Nem csupán a Talmud fölíásnaiban, de a mindennapi reggeli ima kereteiben (קרבנות) is felidézzük, mi és hogyan zajlott.

Quod erat demonstrandum: az emlékezés konzisztens és elengedhetetlen része a zsidó életnek. Legyen az tragédia vagy öröm, a zsidóság kollektív emlékezte nem engedi a történelem eseményeit kihullani az idő rostáján.

A teljes cikket főrabbinok blogján olvashatják: <https://dohanyrabbi.wordpress.com/2016/10/26/elhalvanyul-auschwitz-valasz-ko-ves-slomonak/>

Hajrá Mama(net)! – „Mert képes vagy rá!”

Itt egy újabb izraeli startup, amely lassan meghódítja a világot. Ezúttal nem egy új technikai találmányról, számítógépes programról, vagy orvosi felfedezésről van szó. Ez a Mamanet, a Cachibol-liga...

A Mamanet, a röplabda könnyített verziója: röplabdapályán játsszák, de itt a játékosok két kézzel elkapják és kétszer továbbadhatják a labdát, mielőtt az ellenfél oldalára dobják.

Mára tízezernél több nő űzi a sportágat majd száz izraeli településen, napról-napra növekvő létszámmal.

A liga előre meghatározott, szigorúan vett szabályzata szerint minden Mamanet-csapat egy-egy iskolát képvisel, a sportolás és az egészséges életmód mellett közösségépítő szerepe is van. A Mamanet Liga csapatai nem csak a sport iránt kötelezik el magukat, hanem állandó közösségi rendezvényeket tartanak mind helyi, mind országos szinten.

Ofra képes volt rá

A 45 éves Ofra Abramovich, a Mamanet alapítója és ügyvezetője az esti edzésre készülve beszél a sportágról.

– A 2005 telén alapított Mamanet olyan, mint egy feje tetejére állított világ – magyarázza mosolyogva. – Az anya megy el este edzésre és a meccsre, és a gyereke szurkol neki. Nem a gyerek, hanem az anya van a pályán, övé a figyelem, ő a sztár. Ez szép dolog, hiszen középkorú nőkről van szó, akik tanulmányaik befejezése, a férjhezmenetel, a gyerekszülés rutinja után új érdeklődési kört fedeznek fel. Esélyt kapnak arra – sokszor életükben először –, hogy részt vegyenek egy csapatban.

Bár a kezdet nem volt egyszerű, a fejlődés megállíthatatlan, mára a Mamanet Izraelben a foci és a kosárlabda után a harmadik legnagyobb, míg a nőknél az első számú tömegsportág.

A Mamanet alapszabálya, melyre minden játékos „felesküszik” az évad kezdetén, meghatározza a játékszabályokat, a csapatok és a ligák létrehozási- és működési szabályait, a résztvevők közösségi kötelezettségeit. Fontos szabály, a Mamanet megtiltja, hogy a meccsek alatt a (főleg gyerekekből álló) közönség a szurkolás hevében az ellenfelet szidja, ellene kiabáljon be!

A 2015/2016-os évad 800 csapattal, 97 településen 10 ezer résztvevővel zárt. Tíz év után világhossá vált, a Mamanet fontos szerepet játszik a női szerep megerősítésében, a gyerekek rendszeres sportolásra ösztönzésében, a közösségi élet támogatásában, a családi és a különböző társadalmi rétegek közötti kapcsolatok kiépítésében.

Mamanet a nagyvilágban

A 2014 októberében Eilat-on tartott nemzetközi konferencián a Mamanet és a Hapoel sportklub (Izrael egyik legnagyobb tömegsportszervezete) kampányba kezdett az új „atlétikai és közösségi startup” nemzetközi bevezetésére, ami meghozta gyümölcsét. 2015-ben a Mamanet Izrael felvételét nyert a világ számos országát tömörítő tömegsport-szervezetbe, a CSIT-be (International Workers and Amateurs in Sport Confederation). A CSIT keretében idén Spanyolországban, míg jövőre Lettországban rendeznek Mamanet Játékokat.

A szabályzaton alapuló csapatokat hoztak létre már Cipruson, Kanadában, Olaszországban, Ausztriában, Belgiumban, Franciaországban, Bulgáriában, Szlovákiában és az USA-ban is.

Hétfőn nincs mese, edzés van!

A cikk szerzője, gimnáziumi évfolyamtársnőm volt. Úgy rémlik anno, sport helyett a színház állt hozzá közel. Manapság viszont - a facebook-ról tudtam, – Kriszta lelkesen űzi a sportágat, amelyről írt, így nyilván érintettként is beszélhet a Mamanetről.

– Három éve talált meg ez a sportág, a kisvárosban, ahol élek, az önkormányzat úgy döntött, beveszi a felnőttek részére nyújtott sportkörök közé a Mamanetet is. Az első találkozóra több mint százan mentünk el, ami jelezte, már sokan hallottak e sportról máshol élő barátnőktől, illetve valódi igénye van rá az iskoláskorú gyermekek mamáinak – kezdte Kriszta, akinek négy gyermeke van. – Városunk minden iskolája alapított csapatot, elindultak a heti edzések, amelyeket hivatásos edző tart. Sok edzőmérkőzést játszottunk, járunk edzőtáborba, tornákra.

Kriszta elmondta, először játszott csapatjátékot, és először mérkőzik sportversenyeken. Ha teheti, nem hagy ki edzést, s három év után már eljutott arra a szintre, hogy e „könnyített” röplabda is komoly erőnléte kíván. A sportolás öröme és haszna mellett élvezi, hogy remek a csapatszellem, társaival sokszor találkoznak az edzéseken kívül is.

– Minden gyerekem tudja, hétfő este nincs mese, mert edzésre megyek. Ha térdvéddővel látnak készülődni, megértően elfogadják, részükrol az este az apjuké, részemrol a Mamaneté – mindig biztatnak indulás előtt. Alig várják a hétfői meccset, iskolatársaikkal és az apukákkal már összeszokott kórusként az iskolájuk csapatát éltetik, amely történetesen tavalay a helyi liga bajnoka volt... (szs)

Röpte

Hogy mi vonzó ebben a sportban? Abramovich szerint ez egy „tisztá sport”, a játékosok nem ütköznek egymással. De benne van a versenysport öröme, a győzelem és a vereség izgalma. Csapatjáték, vagyis összefogás és csapatszellem nélkül nem lehet sikeres egy csapat. Emellett nem kell hozzá különösebb sporttehetség sem, minden mama képes rá. A sport mellett a baráti és közösségi összefogás és aktivitás tartja egyben a csapatokat, és a már aktív mamák sikerét és örömét látva újabb csapatok alakulnak az iskolákban, sokszor a gyerekek unszolására.

Ezek után nem csoda, a Mamanetes mamák lesznek egy új, az egyik legnagyobb kereskedelmi tévécsatornának készülő tévékomédia témája. Izrael Állam Külügyminisztériuma nem csupán elkészítette a Mamanetet a nagyvilágnak bemutató filmet, de úgy döntött, világszerte ezzel az üzenettel erősíti az ország imázsát is.

A szervezők remélik, Magyarországon is megtetszik az ötlet, és lesz állami és/vagy civil szervezet, amely együttműködik velük a Mamanet Magyarország létrehozásában.

Politzer Maymon Krisztina

Bővebben: <http://izraelinfo.com/2016/08/08/hajra-mamanet-mert-kepes-vagy-ra/>

I M A R E N D

Hétköznap: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja **17.00 óra**, helyszín a Talmud-Tórában. Az esti ima előtt fél órával sakk, kártya, kávé és tea várja híveinket!

Péntek esti ima: 18.00-kor a **Hősök Templomban**.

Szombat reggeli ima a Hősök Templomban: Sachrisz: 9.30 Tóraolvasás: 10.00 Muszáf ima: kb. 10.45

Vasárnap reggeli ima: 8.00-kor, esti ima: 17.00-kor, mindkettő a Talmud Tórában.

A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

október 29.	17. ¹⁵	november 12.	16. ⁰⁰	november 26.	15. ⁴⁵
november 5.	16. ⁰⁵	november 19.	15. ⁵⁰		

MEGJELENT!

Róna Tamás és Nógrádi Gergely:
Sálom!
Zsidó hittankönyv I. része

A kötetet legkényelmesebben
megrendelheti a
WWW.ZSIDOKONYVEK.HU
webshopban.

**A kötet ára
bruttó
3570 Ft.-**

Zsidó hittankönyv

Ez a tankönyv az 1870-es évek óta kiadott oktatási monográfiák útját őrzi, de el is tér azoktól. A magyarországi zsidóság régi vágya teljesült, amikor olyan kötetet lépünk ki az egyházi oktatás világából a nagy tömegeket oktató állami iskolák felé, amely a klasszikus tórai és t'nachi szövegeket tanítja, de a legmodernebb pedagógiai szemléletben. A kötet 24 fejezetben sokféle feladatot találunk. Az első könyvet - bár az első osztályosoknak íródott, hagyunk benne mozgásteret, miután - elsősorban 6-8 éves korig szántuk. Ám úgy próbáltunk a tartalom átadásában asztalt teríteni, hogy akár picit idősebbek is találjanak benne feladatokat.

Egy-egy fejezet nem egy-egy tanórát jelent. A pedagógusnak lehetősége van a fejezetek strukturáltságából adódóan 3-4, vagy akár 5 órányit is tanítani belőlük. A kötet komplex, mivel egyszerre tankönyv, szöveggyűjtemény és munkafüzet. A készítőik szándéka volt még, hogy egyben informális oktatásra is alkalmas legyen és reméljük, sok családnak szerez majd örömet, ahogy a csillogó szemű gyerekek tanítják az idősebb generációt.

Megtalálták Jeruzsálem római ostromának a nyomait

Izraeli régészek megtalálták a 2000 évvel ezelőtti csatának a helyét, ahol a Jeruzsálemet ostromló római katonák betörésükhöz lerombolták a város falait - jelentette be múlt héten az Izraeli Régészeti Hatóság (IAA).

Tavaly télen kerültek felszínre a csata nyomai a Bezalet művészeti akadémia új egyetemi negyedének építésénél, s a leletek igazolják a kortárs hadvezér és történész, Josephus Flavius leírásait. A lerombolt falrészlet a jelenlegi óváros falain kívül, a manapság orosz negyedként emlegetett nyugati, belvárosi részén helyezkedik el, éppen ott, ahol Flavius szerint egy harmadik várfalat építettek a város védelmében, mert készültek az összecsapásra a rómaiakkal. Illetve Flavius Zsidó háború című műve szerint az is volt a feladata, hogy egy, a régebbi falakon kívül újonnan épült lakónegyedet védjen.

A huszadik században a tudósok sokszor vitatták a Flaviusnál említett harmadik városfalnak a lehetséges helyét, de az új felfedezés nyomán ez a kérdés eldőlt. E harmadik védelmi vonalat i. sz. 66 és 70 között építették, de nem sokkal azt követően, hogy elkészült, a város i. sz. 70-ben történt római bevételkor már le is rombolták.

A régészek megtalálták egy torony maradványait is. A tornyot a római harcosok ostromgépei által kilőtt parittyakövek és kőlövedékek veszik körül.

- Ez a város bevételére és a Szentély lerombolására készülő, Titus vezette római hadsereg intenzív bombázásának bizonyítéka - hangoztatja a régészeti hatóság közleménye.

A szakemberek szerint a rómaiak azért bombázták a falakat, hogy támadják a védőket, és közben fedezéket nyújtsanak a római harcosoknak a faltörő kosok bevetéséhez, a város védelmi vonalának megtöréséhez.

Az ásatások eredményeit a hónap végén ismertetik a Jeruzsálemi Héber Egyetemen.

(MTI)

A Húzos 2011 óta az ATV sikersorozata.

Számon tartják, ki került már be a műsorba, jelentkeznek önjelöltek, ajánlanak másokat jóakarók, követelnek sztárokat rajongók, reménykednek szereplésben politikusok.

Egyedülálló hangulatu beszélgetések, bátran feltett kérdések, őszinte, néha váratlan válaszok jellemzik. Mindeközben nem erőszakos, nem agresszív - Rónai Egon nem támad, hanem beszélget.

Azokat hívja meg egy Húzos félórára, akik valóban érdeklik. Több százan jártak már nála, közülük a legutóbbi széria 30 vendége került be a Húzos 4-be!

Itt olvasható Benkó Sándor, a legendás muzsikus utolsó interjúja. Kiderül, miért szorongat Vámos Miklós egy fémpénzt a kezében. Mióta fél Erdei Zsolt Madár, az ökölvívó bajnok a repüléstől? Miért hiszi Szabó Kimmel Tamás, hogy elérhető az Oscar-díj?

De a politikai csaták sem maradnak ki, jobb és baloldali gondolkodók, politikusok, tudósok festik le a helyzetet a saját szempontjaik szerint, a legkülönbözőbb megközelítésből, a gazdaság, a filozófia, a politológia tudománya felől vizsgálva az országot, Mellár Tamástól Kéri Lászlóig, Jeszenszky Gézától Hiller Istvánig.

És azt például tudta, hogy Jeszenszky síoktató? Hogy Hiller mit gyűjt? Hogy Mellár koncertezni szokott? Hogy Kéri milyen könyvet ír az unokáinak? Hogy Frölich főrabbi mit játszik a zsínagógában?

Na ugye... Ezért kell elolvasni a Húzos 4-et! Harminc híres ember, harminc történet.

Rónai? Ő csak kérdez...

Hetvenöt éve halt meg Kabos Gyula

Kann Gyula néven született 1887. március 19-én, egy hatgyermekes budapesti zsidó családba a dadogó, esetlen kisémbert, aki egy-egy mondatával, félszeregségével rengeteg mosolyt csalt a nézők arcára mind a színpadon, mind a filmekben. Szülei könyvelőnek szánták, kereskedelmi iskolába járatták, ám Kabos Gyula, - mert így mindenki ismeri - titokban, esténként látogatta Solymosi Elek színiiskoláját, melynek elvégzése után, 1905-ben táncoskomikusként kezdte pályáját, Szabadkán.

Nyolcv év múlva (1913) tért vissza Budapestre, ahol több színházban is szerepelt (itt vette fel a Kabos művésznevet). Közben 1918-ban Nagyváradon színházalapítással is megpróbálkozott. Mindenütt nagy sikert aratott. 1926-1929 között a Fővárosi Operettszínház tagja volt, majd a következő évben a Fővárosi Művész Színház igazgatója.

Kabost a '30-as években a hangosfilmek avatták az ország kedvencévé. Csak néhány legendás moziban, amelyben szerepelt: Hyppolit, a lakáj, a Meseautó, az Ez a villa eladó, a Nászút fél áron, vagy a Lovagias ügy. Nyolc év alatt 45 filmben szerepelt, s a főváros színházaiban is fellépett. Híres szájcscsücsörítő grimasza, jellegzetes dadogása, eszköztelen játéka, groteszk mimikája után a közönség rendre várta a viccet, a poént és azt, hogy felszabadultan kacaghasson vele-rajta.

Kortársai szerint az életben teljesen más volt, keserű ember, aki nem találta helyét a világban. Amikor a reggeltől estig tartó hajszá után otthon, a fürdőkádban magába roskadva felhörpintette frissítő kávéját, gyakran ismételte: „Majd éppen nekem fog sikerülni.”

És ezt követően neki már valóban nem jött össze... Magyarországon 1938-ban, az Andrássy úti Színházban láthatta utoljára a publikum. A következő évben az erősödő antiszemitizmus elől az Egyesült Államokba emigrált, alkalmi fellépéseken szórakoztatta a magyarul tudó közönséget. Egyik filmvállalat sem alkalmazta, mellőzték, emiatt utolsó éveit keserűségben telte. 1941. október 6-án hunyt el New Yorkban, Kobas néven temették el, és sírjára csak jóval később akadtak rá. 1996. november 30-án temették újra a Farkasréti temetőben.

Földi maradványait 1996-ban hozták haza, helyezték végső nyugalomra a Farkasréti temetőben. 1997-ben posztumusz Köztársasági Elnöki Arany Emlékéremben részesült.

Kabos László (a „kisKabos”) a tiszteletére vette fel a Kabos nevet - oldalági rokonok voltak.

Gondolom, sokan fel tudják idézni, amikor a Meseautó című filmben a helyes bélyegzési technikát, majd saját „fantasztikus” újítását oktatja: „egy a párna, egy lehelet”. S a jelenet végén az arca tele van pecsétnyommal. Az örök klasszikus, a Hyppolit, a lakáj néhány mondata ugyan kicsit másként (hagymát hagymával) pedig klasszikusokká váltak. De legyen itt az eredeti két kedvenc. Az elsőt a feleségének mondja „Schneider úr”, a másikat pedig Hyppolitnak.

„Hát, hát hallgass ide, mama. Az hogy kibóbtátok a gyönyörű bútoraimat és én nem ismerem ki magam a saját lakásomban, az rendben. Az hogy szupének nevezed a vacsorát, rendben. Az hogy egyszerre most Mátyásnak nevezed, az is rendben van. De hogy én a saját marhapörköltöm tiszteletére szmokingot vegyek föl, azt soha! Érted, mama, soha!”

„Mindennap végig fogja nézni, hogy én nem szmokingban eszem a vacsorát, hanem ingujjban. Vegye tudomásul, a libasülthöz hagymát eszek. Mindenhez. A hagymához is hagymát eszek. A halat pedig késsel fogom enni. Két késsel.”

Megjelent az alvás bibliája

A mai ember alváshiánytól szenved, ami már komoly következményekkel fenyegető válsággá fajult: egészségünk, munkaképességünk, teljesítményünk, sőt kapcsolataink, boldogságunk forog kockán. Röviden: az életünkről van szó. Arianna Huffington, az egyik legbefolyásosabb amerikai újságíró, a The Huffington Post nevű internetes hír- és véleményportál alapító –főszerkesztője, nem kevesebbet állít, mint hogy az alvás forradalmára van szükség. Erről ír a Geopen gondozásában megjelent Az alvás eszi Arianna Huffington könyvét, nem fog rajta elaludni. Arianna Huffing-

ton célja szertefoszlalni teljesítményorientált, hajsolt korunk tévhitét, miszerint az alvás felesleges luxus, időpocsékolás, amely csak az időt veszi el a „hasznos” tevékenységtől. Imponáló tudományos apparátussal, de könnyed, olvasmányos stílusban, rengeteg személyes történettel beszél az alvás minden lehetséges aspektusáról: mit gondoltak az alvás és az álmok jelentőségéről a régi egyiptomiak, görögök, a középkor embere, s aztán Freud meg Jung, vagy éppen a különböző művészeti ágak képviselői. Áttekintést kaphatunk az alvással – vagy alváshiánnyal – kapcsolatos mai tudományos kutatásokról, Kaliforniától Svédországon át Indiáig. A szerző természetesen részletesen ismerteti az alvási rendellenességek fajtáit, szimptomáit, megelőzésük vagy lehetséges gyógyításuk módjait; ötleteket kapunk a gyorsabb, könnyebb elalvásra – az egyik Függelékben egy alvást segítő meditációs gyakorlat teljes szövegét. És persze szó van az „alvási-parról”, egyrészt a gyakran felesleges, de komoly egészségkárosító következményekkel járó altatókról, másrészt meg azokról a technikai vagy éppen természetgyógyászati eljárásokról, amelyekkel luxusszállodák meg matracgyártók csábítják a jó, pihentető alvásra vágyó – pénzes – vendégeket, vásárlókat. Ami viszont biztos: aki kézbe veszi Arianna Huffington könyvét, nem fog rajta elaludni.

Pesti Sólet menü a Laky Konyha receptjei alapján

Becsinált csirkeleves 10 főre

Hozzávalók: 2 kg csirkemell, 2 kg leveszöldség, 0,2 kg margarin, 0,1 kg liszt, 4 csomag petrezselyemzöld, só, bors

Elkészítés: Kockákra vágjuk a leveszöldséget, majd megfuttatjuk margarinton. Közben összevágjuk a csirkemellet, sóval, illetve borssal ízesítjük. Miután megpárolódott a csirke és a zöldség, felengedjük vízzel. Megsórjuk liszttel és az apróra vágott petrezselyemmel. Készre főzzük. Ízlés szerint ízesíthetjük egy pici citromlével is.

Borsos tokány hátszínből

Hozzávalók: 1,5 kg lapos vagy magas hátszín, 3 db közepes fej makói vörshagyma, 4-5 gerezd fokhagyma (kés-lappal összezúzva), 10 g paradicsompüré, 2 dl szárazfehérbor, kb. 5 dl marhahúsleves, só, frissen őrölt feketebors, 1 dl étolaj

Elkészítés: A finomra vágott hagymát zsíron dinszteljük meg. Közben a húst vágjuk vékony 3 centi hosszú csíkokra. Adjuk a hagymához, sózzuk, borsozzuk, majd közepes tűzön pirítsuk, főzzük el a levét. Keverjük bele a paradicsompürét és pirítsuk rozsdabarnára, öntsük fel a fehérborral. Ha elpárolgott az alkohol, ízesítsük zúzott fokhagymával, s annyi csontlével öntsük fel, hogy ne lepje el a húst teljesen. Pároljuk lassan, amíg a hús megpuhul. Időnként pótoljuk az elfőtt levét csontlével. Akkor lesz jó az étel, ha leve tartalmaz. Köretnek fogyasszunk mellé párolt rizst, főtt-, vagy törtburgonyát.

Rakott tészta 10 főre

Hozzávalók: 0,5 kg széles metélt, 0,2 kg darált dió, 0,1 kg barackíz, 0,25 kg kristálycukor, 0,05 kg mazsola, 0,01 kg vaníliás cukor, 4 db tojás

Elkészítés: A tésztát kifőzzük, olajos, sós vízben. Lecsepegtetjük, kihűtjük. A tojások sárgáját a cukor felével felhabosítjuk, utána bekeverjük a vaníliás cukrot, a diót, a lekvárt, a mazsolát. A maradék cukorral a tojásfehérjéket kemény habbá verjük. A tésztát hozzáadjuk a mazsolás masszához, végül a felvert tojásfehérjével lazítjuk. Egy tepsit kikenünk margarinnal, lisztezzük, majd beletesszük a tésztát, majd 160 fokon 1 óráig sütjük.

Jó étvágyat kívánunk!

Zsinagógák a nagyvilágból – Kisújszállás

Képeslapok – képes történelem (LVI. rész)

Majd öt éve, egy 1400 darabból álló magángyűjtemény segítségével járjuk be a világot, az országot hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal stb. foglalkozó lapokat tartalmazza.

Képzeltbeli utazásunk újabb állomása a Jász-Nagykun-Szolnok megye Karcagi járásban található Kisújszállás. Érdekeség, hogy a terület múltja 5000 évre tekint vissza (!) Régészeti leletek bizonyítják, hogy már a szarmaták is éltek itt. Folyamatos lakosság azonban, csak a kora középkortól alakult ki.

köszönhető, majd az azt követő évek reform gondolkodásának. A szokásos mezőgazdasági termelés magával hozta, hogy a több áru termelésével az extra készleteket áruba lehet bocsátani. A vasút csatlakoztatásával ez a folyamat felgyorsult. Az így kialakult gazdasági folyamatok kedveztek a helyi zsidók

saját önálló hitközségüket. Ezt követően alakultak meg a különböző vallási és jótékonyági szervezetek, így például a Chevra Kadisa is, s a nőegylet (1880-ban). Külön iskolát 1883-ban tudott létesíteni a közösség. A hitközségi élet fejlődése és a nyugodtabb évtizedek lehetővé tették, hogy létrejöhetett egy nagyobb

etnikumokkal történő békés egymás mellett élésre. Magukat zsidó vallású magyaroknak tartották.

Az első világháború zsidókat sem kímélte, a frontbehívottakból 16-an haltak hősi halált.

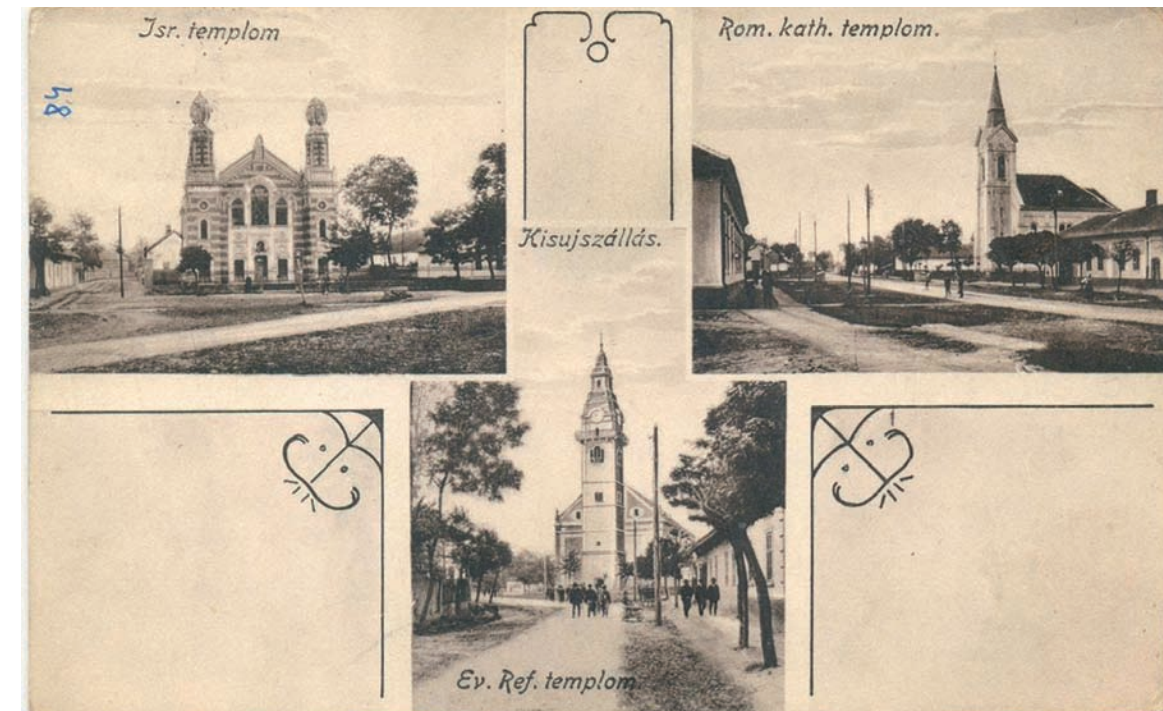
A világháborút lezáró időszak, a forradalmak és a kibontakozó gyűlölet-hullám eredményeként a helyi hitközség rohamos hanyatlásnak indult. Egyre nagyobb számban hagyták el a várost az itt korábban boldogan élők. A második világháború kitörésekor és a német megszállás idejére a férfiak jelentős része már munkaszolgálatba került. A félezres zsidó felekezet kevesebb, mint 200 főre apadt! A gettósítás 1944. május 12-én kezdődött. A zsinagógát és a környező utcákat zárták le a cél érdekében. A környékbeli Kenderesről is ide hurcoltak 13 zsidót, és a Horthy földjein dolgozó munkaszolgálatosokat is. Így a kisújszállási gettó létszáma elérte a 200-210 főt. A deportálásokat kezdettelével pecsétlődött meg mindnyájuk sorsa.

A haláltáborok felszabadulása után szinte alig maradt életben, akit Kisújszállásról hurcoltak el. A néhány hazatérőnek sem volt különbség a sorsa, mint más városokban lakó sorstársaiké... A kevés életben maradt is eltűnt az idő múlásával a városból, s végül hívek nélkül maradt a zsinagóga is, amelyet a budapesti hitközség áruba bocsátott és az állam 1964-ben le is bontott. Így szinte nyomtalanul vált köddé a város zsidóságának szép múltja.

Némi változást hozott 2009, amikor az egykori zsinagóga helyén, a ma áruházként szolgáló épület falán elhelyezték egy emléktáblát, s a zsinagógából megmaradt két márványtáblát. Ezen kívül egy táblát, amely tartalmazza az 1941-1945 között elhurcoltak és megölt mártírok neveit, továbbá a Városház pincéjében megtalált I. világháborús zsidó emlékmű névsor-tábláját. Ez utóbbit a megmaradt zsidó temetőben állították fel újra és avatták fel.

Kisújszállás is bekerült az „egykor létezett zsidó múlt” kötetébe, manapság csupán a városhoz legközelebb eső Karcagon van halvány zsidó élet.

Izsák Gábor

Mint a város nevéből is adódik, ősi kun településről beszélhetünk. Az ősi történet talán egyik legmeghatározóbb és egyben legszomorúbb fejezete a tatárjárás volt 1241-1242-ben mikor az itt élők szinte kivétel nélkül a barbár tatár hordák áldozataivá váltak. IV. Béla király ezt követően hívta ide a kunokat, hogy telepedjenek le, ezen a kiváló mezőgazdasági területen.

A város és annak több évszázados története megér egy külön kötetet is, hiszen annyi minden történt Kisújszálláson és környékén, de a jelen cikk adta lehetőségek ezt most nem teszik lehetővé. Fókuszálva a sorozatunk témájára, elmondhatók, hogy már a kezdetek óta lehettek, élhettek is zsidók. A folyamatos vándorlási hullámok; a járványok, pogromok elől menekülők; a kereskedők és a forradalmak bujdosói között sok zsidó is volt.

A komolyabb gazdasági fejlődési periódus elsősorban Mária Teréziának

számára, hogy aktívabban részt tudjanak venni a város életében. Nyelv és helyismeretük megkönnyítette ezt a tevékenységet. Eredményeként pedig elindulhatott a polgáriásodás. Mindeközben a város nádtetős tanyasi házait felváltotta a városias barokk és klasszicista épületek összhangja, jelezve egyfajta új értékrend kialakulását is.

Tudni kell, hogy az 1800-as évek második feléig zsidók ezen a területen sem telepedhettek le, csak kereskedelmi tevékenységet folytathattak. Fennmaradt dokumentumokból tudjuk, hogy az itt megforduló zsidók javarésze, az akkor komoly lélekszámú tiszabői hitközségből érkezett. Markáns változást az 1860 utáni évek hoztak, amikor előbb, az akkor karcagi hitközséghez tartozó zsidó családokból néhányan letelepedési engedélyhez jutottak. Majd 1867-ben a már Kisújszálláson élők, akik addig egy bérelt házba jártak imádkozni, létrehozták, létrehozhatták

kile, amelynek a bérelt imaház már nem volt elegendő. Miután gazdaságilag is konszolidálódott az itt élő közösség helyzete, először területet vett, amelyet a temető számára jelöltek ki. De a hagyományos vallási helyszínek, mint a chéder, mikve stb. sem hiányozhattak a hétköznapiokból.

Végül a hitközség 1869-ben megépíthette első, saját zsinagógáját, amelyet 1902-1904-ben díszes formában teljesen újjáépítettek. Ekkor a közösség félezer tagot számlált! A zsinagóga a Vásár utca elején volt. Az itt élő zsidók javarésze, ahogy azt említettem a mezőgazdaságban és a kereskedelemben dolgozott, majd a polgáriásodásnak köszönhetően többen az akkori város értelmiségének tagjai (ügyvédek, újságírók, orvosok stb.) lettek.

A közösség a neológ irányzathoz húzott, s az éppen kibontakozó cionizmust távolságtartással fogadta, viszont annál nagyobb nyitottságot tanúsított a környékbeli különböző

Dési János

„Szovjet menóra” Beregszászban

Kárpátalján, s így Beregszászban sokáig virágzó zsidó élt volt. Bizonyíték erre a kisváros egykori számtalan zsinagógája, a mikve, a zsidó boltosok üzletei, házai. A holokausztot nagyon kevesen élték túl, a visszajöttek közül többen a szovjet rendszer áldozatai lettek. /Dupka György több könyvet is írt erről/. A megmaradt maroknyi közösség egy része a hetvenes években kivándorolhatott, a maradék 1990 környékén távozott. Nagyon-nagyon kevesen maradtak, de maradtak.

A kárpátaljai és különösen a beregszászi zsidó közösség életéről a Pesti Sólet 2016. júniusi számában már írtunk, most a város központjában lévő egykori zsinagóga történetének egy furcsa fejezetét elevenítjük fel.

A csinos kisváros középpontjában, a főtéren valóban egyetlen impozáns épület állt, a zsinagóga, amely még 1883-ban épült.

A háború után a megmaradt zsidóság továbbra is zsinagógaként próbálta fenntartani, 1947 júniusában a szovjet hatóságok „újrajegyeztették”, mint zsinagógát.

takarták le. Egyes elbeszélők szerint először megpróbálták a képeket lekarnálni, majd amikor látták, hogy az nem olyan egyszerű, akkor döntöttek arról, hogy egy álmennyezet mögé rejtik a vallási jellegű képet.

Szólnak legendák arról, hogy a városi építész, vagy esetleg a kivitelezésen dolgozó munkások szerettek volna valamit megőrizni az épület zsidó jellegéből, de ennek semmi nyoma, bizonyíték nincs ma már. Sokan azt is komoly eredménynek tartják, hogy nem rombolták földig, mint oly sok hasonló épületet erre.

Dupka György kutatásai szerint még 1950-ben is, a nagy ünnepeken 400-450 ember gyűlt össze imádkozni a zsinagógában.

Am sem a sztalinai zsidóellenes politika és hangulat sem az általános vallásellenesség nem segítette az épület, s a közösség, fenntartását.

Ennek ellenére egészen az ötvenes évek végéig el sikerült elkerülni, hogy az épületet államosítsák. Igaz, közben a hívek száma is jelentősen csökkent egy belügyi jelentés szerint jó, ha 20-50 fő jár még imádkozni az ötvenes évekre, s nekik, a hatóságok szerint, nincs szükségük egy ekkora épületre. A városi tanács végrelegesen 1958-ban sajtótította ki az épületet – cserébe egy jóval kisebbet adtak át kultikus célra.

Ezekben az időkben állítólag raktárnak használták a volt nagy zsinagógát. Az egykor csodált épület pusztult és rohadt. Még a hrucsovi időkben határozta el a felújítását, méghozzá kulturális intézményként, afféle művelődési házként. A kor szokásainak megfelelően, nemcsak belül szabták át felismerhetlenségig az épületet, hanem kívülről is egy afféle „szarkofágot” építettek köré, elrejtve az épület eredeti szépségét, s természetesen minden zsidó jellegét.

A belső teret felosztották, a Tóraszekrény helyét elfalazták, könyvtárat és a felfelé megosztott belső térben egy színház-helyiséget is kialakítottak. A plafonon lévő freskót alumíniumborítással

Az építkezés hosszan húzódott, állítólag nem volt rá elég pénz. S így évekig éktelenkedett a felállványozott, pusztuló zsinagóga a szovjetizált városka főterén. Bár a források eben ellentmondások vannak a hatvanas évek legvégén, a hetvenes évek végén lettek készen, Homoki József városi építész tervei alapján, afféle „szocialista konstruktivizmus” stílusában.

Ekkor egy mozaikot rendeltek a bejáratnál szemben lévő falra. Ez az 1969-ben készült mű ma is megtekinthető. Az alkotó, minden bizonnyal

Medveczky Miklós, 1930-ban született kárpátaljai festő, képzőművész. /A kép jobb oldalán látható ciril betűs szignója és a 69-es évszám./

Az egész falat beborító alkotás első pillanatra nem különbözik a korszak szokásos szovjet alkotásaitól. Ukrán népviselet hordó, meglehetősen sematikus ábrázolt, táncoló fiúk és lányok láthatóak növényi motívumokkal körbevéve.

És itt ugrik a majom a vízbe.

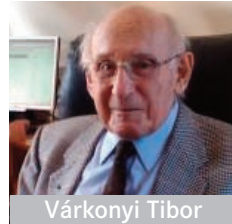
A pannó két oldalán egy-egy félbevágott, felfelé meredő ágú fa látható. Az egyiknek felfelé három, a másiknak négy karja van. Bizony, ha a két „fát” összeraknánk, egy stilizált menórát kapnánk.

Márpedig ez mégsem lehet véletlen egy zsinagógában. Medveczky minden bizonnyal azzal a trükkkel próbálta az éber szovjet hatóságok tekintete elől elrejtetni a zsidó motívumot, hogy fának álcázta és kettévágta. Hogy tényleg nem vették észre, vagy csak nem akarták, szintén nem tudjuk. Az azonban biztos, hogy a legkeményebb szovjet időkben így mégiscsak visszakerült valami a volt zsinagóga szétszabdalt belső terére, amely ha elrejtve is, de az épület egykori használóira emlékeztetett.

2014-re az épület, amely előtt egykor még egy „közadakozásból” épült Lenin szobor is állt, ismét teljesen leromlott. Ekkor határozta el a vá-

rosi tanács, hogy ha felújítani egyelőre nincs is pénze, de legalább egy hatalmas, az egész homlokzatot betakaró molinóval leplezi a pusztulást. A molinóra pedig a régi, szépséges zsinagóga homlokzatának a képét tették, ukrán, magyar és európai uniós zászlóval díszítve.

Így, ha ma már nincs is sok esély, hogy ismét zsinagógaként állítsák helyre az épületet, a Beregszászban sétálók legalább maguk elé képzelhetik, milyen lehetett, amikor éltek még itt zsidók, jelentős számban.

Várkonyi Tibor

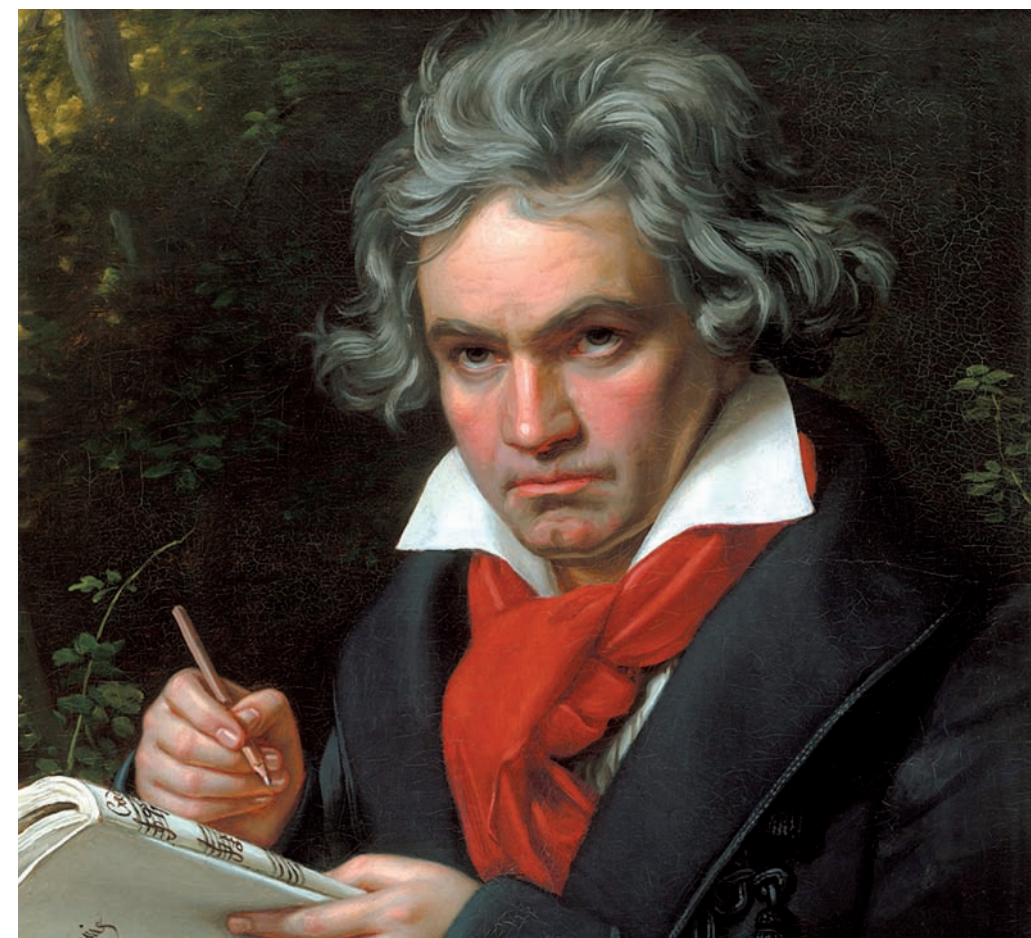
Beethoven, korunk időszerű hőse

Illetlenség volna divatot emlegetni, ha Beethovenről szólunk. Ő már idestova két évszázad óta van „divatban”, de most, hogy a gyér zenei tévé csatornák a megszokottnál némileg gyakrabban játsszák, annak a világ állapota az oka. A feszültségek, a sok helyütt embertelen viszonyok, a figyelmeztetési szándék arra, hogy „testvér lésszen minden ember”, és a „a fivér; keresi fivérént, ahol tud, segít”. Ez az emlékeztető szólalt meg néhány nap eltéréssel a két muzikás adó, a Mezzo és a holland Brava képernyőjén.

A Mezzo történelmi emléket elevenített föl. Az 1950-es évekből, amikor a világhírű zenekar, a New York-i filharmonikusok Berlinben vendégeskedtek. Nem volt véletlen a város kiválasztása, egymás mellett akkor még a nyugati városrész, és Ulbricht gyűlölködő keleti fővárosa. A karmester pedig a zsidó kultúra egyik büszkesége, a felejthetetlen Leonard Bernstein. Az együttesét, a legendás orkesztrát, a tengerentúlról hozta magával, az énekkarra azonban éppen a megbékélés szándékától vezetett a németeket kérte föl. Több mint fél évszázad után is ennek valóban jelképes értelme volt.

Néhány nappal később, ugyancsak Bernsteint láthattuk viszont a Mezzo jóvoltából. Még szürke kép, minden szín, rikoltó kísértés nélkül, Maestro Bernstein azonban nem csupán vezényelt, magyarázott is. Bevezetett a zenetörténet aranykorába. A nagy klasszikusoktól, Händeltől és Bachtól Mozarton és Haydn-on át a romantika kezdetéig, természetesen itt is Beethovenig bezárólag. Átfogva egy teljes évszázadot, hogyan követték egymást a finom, mégis érezhető változások. Nem volt véletlen itt sem a záró momentum, arra irányítva a figyelmet, hogy a bonni Mester milyen korszakhatárig érkezett el, hogyan készítette el azt az időt, amely a magyar Bartókig és még vitt tovább. Aki figyelte ezt a rendkívüli élményt és nem ragadt meg a zene élvezeténél, ami önmagában sem akármilyen volt, rádöbbenhetett, hogy ez a műsorválasztás sem volt véletlen, a gondolkodó hallgatóra és nézőre akart hatni.

És aztán, ismét napok elszálltával, ezúttal már az ugyancsak igényes holland Brava csatorna jóvoltából évszázadokat ugorhattunk át, szintén tudatos elképzeléssel. A „hős” Beethoven maradt, de XXI. századi előadással, a bécsi filharmonikusok és válogatott énekesek részvételével. Az „Opera”, az egyetlen, amelyet a bonni születésű Mester kilenc szimfóniája, szonátái, versenyművei és egyéb alkotásai mellett reánk, az utókorra hagyott. Az előadás helyszíne, a világ egyik legpatinásabb zenés színháza volt, Salzburg, a másik óriás, Mozart szülőhelye. Nem tudhatjuk pontosan, hogy Beethovent, amikor kivételként a színpadi műhöz, az operához rándult ki, Mozart ihlette-e meg, vagy ez csupán amolyan műfaji „kirándulás” volt-e, de a szándék kétségtelen. A Fidelitől játszották, az operát, amelyet az utókor nem téveszt el, amikor az aszszonyi hűség, a lelke mélyéig szerelmes feleség, Leonora bátorságának a példájaként tekinti. Az asszony, aki férfitől öltözve érkezik férje börtönéhez, hogy a zsarnokságtól, a haláltól mentse meg, és ezzel nem csupán a házastársi ragaszkodásról tegyen hitet, hanem a szabadság vágyáról, a zsarnokság gyűlöletéről is. A bécsi zenekar és

Salzburg arra vállalkozott, hogy mindkettőt párosítsa egymással, de kegyetlen korunkra tekintettel, a komponista törekvéseit is követve, ezúttal nagyobb súlyt helyezzen a szabadságra. És elől lépjen a rendezői korszerűség igényeinek a kielégítésében is. Salzburg színház, tágas színpaddal, mindennel fölszerelve, amit csak óhajt a XXI. század modernsége. Mégsem kápráztatott el grandiózus díszletekkel, jelmezekkel sem, az énekesek mindvégig egyszerűséggel lépnek a nézők elé. És nem mellőzve azt sem, hogy jöhetnek több mint évszázadon át a Fidelitől is látványosságnak tekintették, ezúttal Beethoven szellemiségéhez ragaszkodva, inkább koncertként, amolyan szimfonikus előadásként kezelték, semmint látvány produkciónak. Ezzel lett korszerű a rendezés is, jobbra a modern időkhez alkalmazva a jelmezeket is. Korunk nézője és zenehallgatója nem szorul már a varázslat eszközeire, a muzsika hangszúlyaiból, a zenekar hangzásából és az énekesek dallamaiból sokkal közelebb visz a lényeghez, mint a színpadi túlbuzgóság. Ha Beethovennek alkalma lett volna látni ezt, alighanem egyetértett volna a törekvéssel. Neki a zene eszközeivel gondolati szándéka is volt, nem csupán a látványra igyekvő, talán maga is erre helyezte volna a hangsúlyt. Az ő nemes muzikális

törekvése mellett, még túlnyomóan zenekari darabjaiban is mindig jelen volt a gondolati elem. Salzburg rangját természetesen a szereplők nemzetközi hírneve is hitelessé teszi. Napjainkban Florestanként hitelesebb senki sem lehet Jonas Kaufmannnál, „a” hőstenornál, aki a Wagner figuráknak talán az egyik leghitelesebb tolmácsolója. Florestan megelőzte a Bayreuth-i Mester alakjait, így csakugyan Kaufmann az egyik legátermettebb alakítója ennek a szerepnek, bizonyítják ezt ugyancsak emlékezetes lírai példái is. Mellette a többiek, beleértve Leonorát is, varázsos hangok, ékítványai ennek az előadásnak, bár jobbra nem úgynevezett sztár nevek, de hasonlóan kiválóak. Ezért sajnálatos, hogy ennek a parádés produkciónak van két gyöngéje is. Leonora-Fidelio olyan környezetbe érkezik, amelyben egy ifjú szerelmespárt már egymásnak rendelt a sorsa. A hűséges hitves szándéka ellenére Marzelline-t, a menyasszonyt elcsábítja a vőlegényétől, Jaquintótól. Mindkettőt olyan varázsos hang testesíti meg, amely semmivel se gyöngébb a produkció többi alakítójától. Ha CD-n rögzítik őket, hasonló hangcsoda, akár a többieké. De mert Salzburg színpad is, a jelenlétük, külsejük, föltűnések nem családias csupán, kiábrándító is. Kár, nagyon nagy kár.

A DOHÁNY KÖRZET NOVEMBERI PROGRAMJA

Minden hétköznap reggeli ima 7:30, esti ima 17:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel ima 8:00, esti ima 17:00 a Talmud-Tórában.

- November 1. *Betérési tanfolyam* 17:30 a Talmud-Tórában
 November 4. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
 November 5. Reggeli ima a Hősökben 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 16:00
 November 8. *Betérési tanfolyam* 17:30 a Talmud-Tórában
 November 11. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
 November 12. Reggeli ima a Hősökben 9:30, utána sóletebéd; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 16:00
 November 13. *Látogatás a Bajor Gizi Színészmuzeumban* 14:00
 November 15. *Betérési tanfolyam* 17:30 a Talmud-Tórában
 November 18. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
 November 19. Reggeli ima a Hősökben 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 15:50; *Szombat kimenetele után filmklub!*
 November 22. *Betérési tanfolyam* 17:30 a Talmud-Tórában
 November 25. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
 November 26. Reggeli ima a Hősökben 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 15:45
 November 29. *Betérési tanfolyam* 17:30 a Talmud-Tórában

Az ünnepi hetekben sokszor megtelt zsinagógánk

Évről-évre vegyes érzéseink lehetnek az őszi ünnepek idején: örülünk, hogy legalább az év két napján, Rajs Hasónó első este és Jajm Kippurkor megtelik a Dohány és vélhetően majd minden zsinagóga. Viszont kicsit szomorkodunk, és reménykedünk, hogy milyen jó lenne, ha máskor, péntek este, vagy szombaton is mind többen jönnének közénk...

Az említett két este ezúttal is megteltek a padosok, rég nem látott ismerősök, barátok ölelték, üdvözölték egymást. Sőt, idén a bójt végét jelző, csodás sófárhangot is sokan várták velünk a Dohányban. Mi több, Szukajsz első este is megtelt a már szokás szerint szépen, festményekkel, lampionokkal, gyümölcsökkel feldíszített sátor. Az asztalon pedig számtalan finomság várt ránk, s boldogan mártogattuk mézbe a kalácsot. Is!

Szimhat Tajró a Dohányban a '80-as években

Ezen a hétfőn eljött a kicsik talán kedvenc ünnepe, sokan már délelőtt izgatottan mesélték a (nem zsidó) suliban az esti programról, míg társaik irigykedve hallgatták. /Ez fokozódhatott másnap, amikor beszámoltak élményeiről./ Szimchasz Tajró este ismét gyerekzsvajtól volt hangos a Dohány zsinagóga. Majd száz gyerek pakolta lelkesen kosárkájába, szatyrába a sűrűn repülő édességeket. Valljuk be, a felnőttek legalább annyira élvezték, hogy marokszám dobálhatták a kis-, és nagy cukorkákat. Azt pedig még inkább, hogy mekkora örömet jelentett a zsákmányt büszkén mutogató apróságoknak és némileg nagyobbaknak.

Az apróságok némelyike kicsit megszeppenve állt a fejük fölé emelt tálszöből alkotott sátor alá, ahol főrabbin, Dr. Frölich Róbert megáldotta őket (is). Aztán ismét felszabadultan nevettek, amikor átvehettek két-két tábla csokoládét. Kifelé menet pedig fülig érő szájjal mesélték, miként is vadásztak a csemegére...

Kol Nidre

Támogassa zsinagógánk alapítványát!

Az Alapítvány a Dohány utcai zsinagógaért az elmúlt években rengeteg programot szervezett a körzet hívei számára (kirándulás, múzeumlátogatás stb.), de környezetünk szebbé alakításáért is rengeteget tett Nádél Tamás elnök vezetésével. Elég megemlíteni az Emánuel park átalakítását, a sírkert rendbetételét, vagy éppen a Dohány templom orgonájának felújítását. S persze még hosszan sorolhatnánk, megemlítve, hogy minden évben anyagi segítséget nyújt valamely zsidó intézménynek.

Kérjük, támogassa Alapítványunkat!

Bankszámlaszám: 11707024-20359234-00000000
IBAN: HU71 1170 7024 2035 9234 0000 0000

Olvasói levél és válasz az „Újévi impressziók” kapcsán

Előző számunkban Izsák Gábor barátom kivételesen nem a már megszokott képeslapos sorozatát folytatta, hanem emlékezett a tavalyi évre, illetve a korábbi ünnepekre is. Az Újévi impressziók című írása kapcsán egy olvasói levelet (email-t) kapott a szerkesztőség. A felek kérésére ezúttal közreadjuk mind a levelet, mind az arra adott választ.

Tisztelt Izsák Úr!

Völgyi Péterné dr. Reich Márta nyugdíjas tanár vagyok.

Engedje meg, hogy néhány gondolattal kiegészítsem a Pesti Sólet idei 9. számában megjelent írását.

71 éves vagyok, és érdekességként megjegyzem, hogy már születésem előtt jártam a zsinagógában. Szüleim, Reich Ferenc és Reich Ferencné Lengyel Anna 1945 februárjában a felszabadulás utáni első esküvő résztvevői voltak az akkor még kupola nélküli, romos templomban. Ekkor édesanyám már a 8. hónapban járt velem, és 1945 márciusában meg is születtem.

Mind szüleim, mind nagyszüleim rendkívül vallásosak voltak. Édesapám különösen jelentős szerepet játszott a templom és a belső körzet életében. Természetesen Önnek szíve joga, hogy kedves, hangulatos írásában kire emlékszik, de amikor az előjáró névsorát említette, fájó szívvel tapasztaltam, hogy édesapám kimaradt a sorból. Ő a 70-es évek végétől tartozott az előjárók közé, a jobboldali második, majd az első helyen ült 1995-ben bekövetkezett haláláig. Heisler Laci bácsi, aki családunknak kedves barátja volt, őt váltotta ezen a helyen. Nemcsak az előjáróság volt a tiszte apunak, hanem ő volt a belső körzet elnöke is, ilyen minőségében számtalan rendezvényt szervezett részben a hitközségen, részben a Goldmark teremben. A 80-as, 90-es években főkönyvelőként dolgozott a Síp utcában, és a nevéhez fűződik – Heisler Laci bácsi és Kálmán Kálmán mellett – a zsinagóga felújítási munkálatainak levezénylése is, amiről egy gyönyörű fekete márvány emléktábla tanúskodik a zsinagóga előterében.

(Csak zárójelben jegyzem meg, hogy 75. évében bekövetkezett halálát nem kis részben a felújítás munkálatainak nehézségei és az akkori betörés miatti szívproblémák okozták.)

Én is rendszeresen jártam szüleimmel a zsinagógába, sok nevet fel tudok sorolni a régi rabbik, kántorok közül. Kiskoromból Katona rabbira és Ábrahámsohn Manó főkántorra emlékszem, őt váltotta Lóránt főkántor úr, de hallgattam dr. Schönert és Tóth Emilt is. Mostanában egészségi állapotom nem teszi lehetővé, hogy rendszeresen járjak, de a nagy ünnepeken mindig ott vagyok, és fenn ülök a jobboldal 63. sorának 8. székén, amin a nagymamám és édesanyám is ült. Amíg erőm engedi, ez így lesz. Elnézését kérem, hogy levélben fordultam Önhöz, de szíven ütött, hogy az Ön által méltán említett nevek között nem szerepel az édesapámé, akinek egész élete összeforrt a Dohány utcai zsinagógával.

Üdvözlettel és tisztelettel:

Völgyi Péterné dr. Reich Márta

5776. Elhal 27. | 2016. szeptember 30. | a Dohány utcai körzet havilapja | Pesti Sólet

Újévi impressziók - az 5776-os év margójára

Kedves Öhsófiám!

Néhány nap múlva beköszönt az 5777-es esztendő, így – főszerkesztőnk kérésének is eleget téve – rendhagyó módon, ezúttal nem egy városról, s annak történelméről, zsinagógájáról olvashatunk a már megszokott oldalon. Nehéz, igazán nagyon nehéz számot odnom, számot vetnem az elmúlt egy évnél.

Sokat gondolkodtam, hogy mit tudnék mondani, milyen újdonságot lehet megosztani a lapot olvasókkal, ami még nem hangzott el korábban, vagy amelynek lesz némi maradandó tartalma a fejekben, esetleg üzenetnek hatása lesz az 5777-es évre is. Ennek tudatában, két gondolat fogalmazódott meg bennem. Az egyik, vesdünk egy gyors pillantást mi is történt a szűk közösségünkben. Voltak sajnos, mint mindig szomorú pillanataink. Voltak, akik sajnos végleg elhagyták közösségünket. Szerencsére akadnak, és akadnak örömteli hírek is. Néhány barátunk átszelt különböző betegségeken, de örömlinke, már a felépülés útján jár (BHT)...

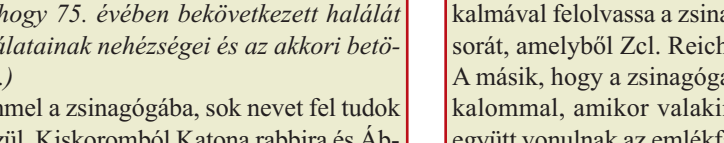

Heisler László

Megsültetett Rudas Dani kántor barátunk kisgyermek, és már után van közeink testvéreje is, miként nálunk is, megerkezett Dóri kisánnyom higa, Szandra is.

A hétköznapi műhelyeségi ellátásra elmondható a Dohány körzet, egy stabil, ha nem is mindig fiatalos, de dinamikus közösség. Mindig jönnek új tagok, mint ahogy vannak, akik máshol, másokkal szeretnék megélni a zsidóság érzését. A változatos programok és az összetartozás számos megnyilvánulása ad jó érzést azoknak, akik ezt a közösséget választják maguknak. Másik gondolat, ami eszembe jutott, egy régies régi emlék. Bár majd két évtized kihagyását követően tértem vissza ezen ódon falak közé egy családi tragédiát követően, előjött bennem az emlékek ábról az időből, amikor még kisfióként, – lehettem talán 4-5 éves, – a szüleim minden pénteken, vagy szombaton, nagyünnepeken a testvéremmel együtt elhoztak minket a körzetbe.

ban, sokukat még nekem is volt szerencsém ismereni. Esembe jut a jobb felső sorban kimagasló Zsel. Sáriós Pali bácsi alakja, vagy Zsel. Heisler Laci bácsié, Zsel. Wallfisch bácsié, Zsel. Fogarasi, vagy Zsel. Goiten bácsié, vagy akár az egykori karmagy úr.

Rajs Hasónó a Dohányban, 1987-ben

Kedves, Tisztelt Völgyi Péterné dr. Reich Márta!

A Pesti Sólet szerkesztőjéhez eljuttatott írását köszönettel megkaptam és elolvastam.

Egyrészt nagyon sajnálom, hogy az ünnepre készült írás ilyen módon felkavarta Önt, másrészt szeretnék némi magyarázatot fűzni az Ön gondolatához.

Kezdem azzal, hogy mint tudja, nem vagyok hivatásos újságíró, de még történész sem! Körülbelül 5 éve kezdtem kedvtelésből írogatni a közösségi havilapba, hogy munkámmal picit színesíteni tudjam a lap hasábjait.

Gondolom emlékszik még rá, hogy néhány évvel ezelőtt a szabadidőmből meglátogattam Önt otthonában, ahol interjút készítettem Önnel, és szíves támogatásával, emlékei felidézésével készült el az a külön írás, amelyben az Ön drága édesapját Zsel. Reich Ferencet méltattam. Sajnos az akkori sorozatot idő hiányában nem tudtam folytatni, szemben a zsinagógák képeslapokon sorozatommal. Visszatérve, nagy tisztelője voltam, vagyok szeretett édesapjának, nem volt szándékom sem őt, sem Önt, sem családját megbántani a kifogásolt írásomunkammal, de azokat sem, akiket a felsorolásomból kihagytam!

Mint említettem nem vagyok profi újságíró, így családom, két kisgyermekem, kiskutyám, munkám, hobbijaim mellett próbálok néha-néha a sorozatom mellett egy-egy rövidebb „szösszenetet” összehozni az olvasók örömeire. A reklamált cikk célja elsősorban az volt, hogy a zsinagógához kötődő ünnepi érzésekre szerettem volna hatni az olvasótáboron belül. Nem terveztem részletesen megemlíteni az összes rabbist, elnököt, előjárót, mert erre sem hely, sem idő nem lett volna. Zárójelben jegyzem meg, erre a célra indult el annak idején az a kezdeményezésem is, melyben pont az Ön édesapját mutattam be azok számára akik ismerték, vagy akik már nem.

Mentségemre szolgáljon azonban két dolog. Az egyik az, hogy Frölich főrabbi úr az év összes Mázkirja alkalmával felolvassa a zsinagóga egykori rabbijainak és előjáróinak névsorát, amelyből Zsel. Reich Ferenc neve sosem hiányzik! A másik, hogy a zsinagógában kihelyezett örökmécseseknél minden alkalommal, amikor valakinek a Jahrzeit-ja van a közösség férfi tagjai együtt vonulnak az emlékfalhoz és ott mondjuk el a káddist imát, tesszük ezt hosszú évek óta, akkor is, amikor az elhunytak nincsenek már hozzátartozói, egészségi állapotuk miatt nem tudnak jelen lenni. Vagy mert elfelejtették az eseményt.

Összességében köszönettel tartozom Önnek, hogy felhívta figyelmemet a hiányomra, másrészt pedig arra, hogy fáradságot nem kímélve reagált a cikkekre és leírta a gondolatait. Ha nem is volt irányomban pozitív a kritika, legalább látom, van értelme a munkámnak, mert valaki mindig elolvassa azt.

Üdvözlettel és tisztelettel,

Izsák Gábor